

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก

ชีวประวัติและผลงานของอัลแบร์ กามูส์

อัลแบร์ กามูส์ (Albert Camus) เกิดเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1913 (พ.ศ.2546) ณ เมืองมอนโดวี (Mondovi) ประเทศอัลจีเรียในอาฟริกาเหนือ ปู่ของกามูส์อพยพครอบครัวจากเมืองอัลซัสของฝรั่งเศสในปี 1871 ไปอยู่ในประเทศอัลจีเรียซึ่งเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส เวลาไล่เลี่ยกันนั้นตาของกามูส์ก็พาครอบครัวแซงแตส์ (Sintes) อพยพหนีความยากจนมาเสี่ยงโชคในอัลจีเรียเช่นกัน บิดาของกามูส์ชื่อลูเซีย กามูส์ และมารดาชื่อกาทริน แซงแตส์ เกิดและเติบโตในอัลจีเรีย เมื่อแต่งงานกันแล้วก็ตั้งหลักแหล่ง ณ เมืองมอนโดวี บิดามีความรู้เพียงอ่านออกเขียนได้ มีอาชีพเป็นกรรมกรรับจ้าง เมื่อเกิดสงครามโลกบิดาของกามูส์ถูกเกณฑ์เป็นทหารได้รับบาดเจ็บสาหัสและถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาล กามูส์ได้เขียนบันทึกไว้ว่า บิดาของตนถูกสะเก็ดระเบิดฝังในสมอง สิ้นสติอยู่หนึ่งสัปดาห์ก่อนที่จะถึงแก่กรรม ทางโรงพยาบาลได้ผ่าเอาสะเก็ดระเบิดส่งมาให้ครอบครัวเก็บไว้เป็นอนุสรณ์ เมื่อสิ้นบุญผู้เป็นกำลังของครอบครัว มารดาของกามูส์จำต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของครอบครัวและได้พยายามมาหางานทำในเมืองหลวง เซาท์แอลจีเรีย อยู่ นอกจากกามูส์และพี่ชายเป็นภาระแล้ว ยังต้องเลี้ยงดูมารดาซึ่งเจ้าอารมณ์และลุ้งซึ่งเป็นนัย่ออีกด้วย เธอต้องรับภาระหนักมากจนมองไม่เห็นว่าการหยิ่งขี้ขลาดที่แวนไว้ง้างฝาบ้านจะช่วยอะไรเธอได้¹

การศึกษาในระดับประถมศึกษา กามูส์เข้าศึกษาในโรงเรียนเทศบาลใกล้บ้านได้รับการสนับสนุนจากคุณครู หลุยส์ แอร์แมง (Louis Germain) นักเผยแพร่วรรณคดีหรือเทวนิม ซึ่งเล็งเห็นว่า กามูส์มีทางไปได้ไกลทางการศึกษา โดยช่วยสอนพิเศษและช่วยหาทุนการศึกษาให้ ความยากจนทำให้ถูกเหยียดหยามจากเพื่อนๆ แต่เหตุการณ์เหล่านั้นกลับทำให้กามูส์เอาชนะอุปสรรค โดยมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมากอีกทั้งเล่นกีฬาเก่งจนได้รับฉายาจากเพื่อนๆ ว่า “เจ้าชายน้อย” (Le petit Prince) เมื่อจบการศึกษาชั้นมัธยมปลาย เขาได้เข้าเป็นนักศึกษาปริญญาและทำงานที่ได้ค่าแรงต่ำไปด้วย ความตรากตรำนี้ทำให้เขาป่วยเป็นวัณโรคต้องพักการเรียนชั่วขณะหนึ่ง แต่เรียนไปจนจบปริญญาตรีและได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางสาขาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยอัลจีเรีย ระหว่างที่เป็นนักศึกษาอยู่นั้นกิจกรรมฟุตบอลและการแสดงละครเป็นกิจกรรมสำคัญในการปลุกฝังนิสัยของกามูส์ให้รักการทำงานเป็นหมู่คณะและสอนให้เขาเห็นว่า มนุษย์เรานั้นถ้ามีความสามัคคีในการทำงานร่วมกันแล้วย่อมประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี ยิ่งไปกว่านั้น มิตรภาพที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนร่วมงานที่มีความรับผิดชอบและอุดมการณ์ร่วมกันนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุด

¹ กิรติ บุญเจือ. ปรัชญาลัทธิอัตถิภาวนิยม (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 139.

สิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความคิดและความรู้สึกของกามูส์อีกสิ่งหนึ่งคือ ความงามของธรรมชาติ ดวงอาทิตย์ที่ส่องแสงเจิดจ้าอยู่บนท้องฟ้าเหนือทะเลเมดิเตอร์เรเนียนสีคราม ได้กล่อมเกลาคใจของกามูส์ให้รู้ซึ่งถึงความงามของชีวิต และความงามของโลกทำให้เขาไม่มองโลกในแง่ร้าย

เมื่อจบการศึกษาประสบการณ์ที่ได้จากการเล่นละครทำให้กามูส์ตั้งคณะละครร่วมกับเพื่อนๆ โดยตั้งชื่อว่า Theatre de l'Equipe เขาเป็นทั้งผู้กำกับ ผู้แสดง ผู้ดัดแปลงบทตลอดจนผู้เขียนบทเอง ในขณะเดียวกันก็ทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ให้กับหนังสือพิมพ์ Alger Republicain ด้วย เพราะเล็งเห็นว่าเป็นอาชีพที่เป็นปากเป็นเสียงให้กับมนุษย์ผู้ยากไร้และถูกกดขี่ในสังคมได้ กามูส์เขียนบทความเปิดโปงความยากจนของชาวอาหรับ ผู้เป็นเจ้าของประเทศและความไม่เสมอภาคระหว่างชาวอาหรับ และชาวฝรั่งเศสผู้เข้าไปตั้งรกรากในประเทศอัลจีเรีย

บทความของกามูส์ย่อมสร้างความไม่พอใจให้กับรัฐบาลฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่ง แต่กามูส์ก็ไม่เลิกล้มความตั้งใจ เพราะเห็นว่าการเขียนบทความของคนเป็นการประท้วงเพื่อคนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทุกคน และอาจมีส่วนช่วยให้พวกเขาค้นพบความหมายจากความมีด้นของชีวิตได้บ้าง กามูส์พยายามจะชี้ให้เห็นว่า ประเทศที่จะได้ชื่อว่ายิ่งใหญ่ได้ก็ต่อเมื่อประเทศนั้นมีความยุติธรรมให้กับประชาชนทุกคน เมื่อความขัดแย้งกับรัฐบาลฝรั่งเศสทวีความรุนแรงมากขึ้น กามูส์ก็ได้รับคำแนะนำให้ออกจากประเทศอัลจีเรียบ้านเกิดไปอยู่กรุงปารีส แต่ด้วยใจรักอาชีพหนังสือพิมพ์เขาได้สมัครทำงานเป็นเลขานุการของหนังสือพิมพ์ Prance-Soir²

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองระเบิดขึ้น และฝรั่งเศสตกอยู่ภายใต้การยึดครองของเยอรมัน กามูส์ก็เข้าร่วมในขบวนการใต้ดินของฝรั่งเศส โดยทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ของขบวนการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ เขาเขียนบทความต่อต้านสงครามและเรียกร้องสันติภาพอย่างไม่หยุดยั้ง ในขณะเดียวกันก็เขียนบทละคร นวนิยาย ความเรียง

ในปี ค.ศ.1957 กามูส์ได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม ได้รับคำสดุดีว่าเป็นผู้มีผลงานสร้างความสว่างแก่สำนึกของมนุษย์ เขากล่าวสุนทรพจน์แสดงทัศนะที่มีต่อศิลปะไว้ว่า

“สำหรับผม ศิลปะหาใช่ความบันเทิงเรีงรมย์ส่วนตัวไม่ แต่เป็นวิถีทางหนึ่งที่จะก่อความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้คนในวงกว้างได้มากที่สุด ทั้งนี้โดยการเสนอภาพชีวิตร่วมทุกแง่มุม ทั้งด้านที่แสดงความทุกข์ยากเจ็บปวด และความปิติเบิกบานของมนุษย์”³

² คารณี เมืองมา. “มนุษย์นิยมในงานของกามูส์”. วารสารสมาคมครูฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย. 14, 54 (2 เมษายน - มิถุนายน 2534) : 3.

³ อัลแบร์ กามูส์. คนนอก แปลโดยอำพรธ โอตระกูล, (กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2522), หน้า 5.

กามูสต้องการให้ผู้เพื่อมวลมนุษยอย่างกระตือรือร้นเมื่อเขาประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ และเสียชีวิตวันที่เมื่อวันที่ 4 มกราคม 1960 (พ.ศ. 2503)

งานเขียนของกามูสอาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ

1. งานเขียนประเภทแรกเป็นงานประเภทความเรียง เขียนตอนเริ่มต้นชีวิตนักเรียนในความเรียงเรื่อง “เบื้องหน้าเบื้องหลัง” (L'envers et l'endroit) และเรื่อง “คืนวันวิวาท” (Noces) กามูสเขียนถึงความหลังเมื่อครั้งยังเป็นเด็ก การเข้าถึงธรรมชาติ การสัมผัสกับความงามของธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทะเล ภูเขา ดวงอาทิตย์ ตลอดจนมวลดอกไม้ป่า กามูสชี้ให้เห็นถึง ความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ตลอดจนคุณค่ามหาศาลของธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์โดยเฉพาะมนุษย์ผู้ยากไร้ เพราะสามารถแสวงหาความสุขจากธรรมชาติ ที่ความบริสุทธิ์ได้โดยไม่ต้องซื้อหา ทั้งธรรมชาติก็พร้อมอยู่เสมอที่จะจรรโลงใจมนุษย์ทุกคนโดยไม่เลือกชั้นวรรณะ งานเขียนประเภทนี้มีจุดเด่นอยู่ที่ความงามของภาษาและลีลาการเขียนที่พรรณนาความงามของธรรมชาติได้อย่างมีชีวิตชีวา⁴

2. งานเขียนประเภทที่สอง เป็นผลงานที่แสดงถึงการทำงานที่ไร้ประโยชน์ของมนุษย์ตลอดจนความไร้สาระของชีวิตมนุษย์ เห็นได้จากความเรียงทางปรัชญาชื่อ คำนานธรรม (Le Mythe de Sisyphe) และนวนิยายเรื่อง คนนอก (L'étranger) กามูสได้นำเอาเทพนิยายกรีกเรื่อง ซิซิฟ มาดัดแปลงเขียนความเรียงเรื่อง “คำนานธรรม” เพื่อแสดงให้เห็นถึงการทำงานที่เปล่าประโยชน์และไม่มีวันจบสิ้นของมวลมนุษย์ เขากล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “เหล่าเทพคงคิดถูกต้องแล้วว่า ไม่มีการลงโทษวิธีไหนจะน่ากลัวยิ่งไปกว่าการทำงานที่ไร้ประโยชน์และปราศจากความหวัง”⁵

ในความเรียงเรื่องนี้ กามูสได้แสดงความคิดเห็นของเขาว่า แม้มนุษย์จะมีชีวิตที่ไร้แก่นสาร ปราศจากความหวัง แต่มนุษย์ก็ไม่ควรสิ้นหวังเห็นชีวิตไร้ค่าจนคิดจะฆ่าตัวตายเพราะนั่นไม่ใช่ทางออกที่ดี ดังซิซิฟ ซึ่งแม้จะมีชีวิตลำบากต้องทำงานหนัก ซ้ำซาก จำเจ วันแล้ววันเล่า แต่ก็ไม่เคยพ่ายแพ้แก่โชคชะตา มีความสุขกับการ “เข็นครกขึ้นภูเขา” ซิซิฟเป็นแบบฉบับของคนที่เป็นนายของชีวิตตนเอง ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจผู้อื่น ต่อต้านแม้กระทั่งเหล่าเทพเพราะเห็นว่าเป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่จะทำให้ชีวิตมีความหมายด้วยประโยคที่ว่า “เราควรนึกว่าซิซิฟมีความสุข”

ทำนองเดียวกับเมอร์โซลต์ (Meursault) ตัวเอกของนวนิยายเรื่อง คนนอก เป็นหนุ่มโสดเข้าห้องอยู่ตามลำพังในเมืองอัลจีเรีย ส่วนแม่ผู้ชราไปอยู่บ้านพักผู้สูงอายุอีกเมืองหนึ่ง เมื่อได้รับโทรเลขจากผู้อำนวยการบ้านพักว่าแม่ของเขาเสียชีวิตแล้ว เมอร์โซลต์ก็เดินทางไปร่วมพิธีศพ เมื่อไปถึงเขาก็

⁴ คารณ เมืองมา, เรื่องเดียวกัน : 3-4.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

มิได้ร้องไห้หรือแสดงความรู้สึกเศร้าโศกออกนอกหน้า ระหว่างที่เฝ้าศพแม่ตลอดคืนเขาสูบบุหรี่และดื่มกาแฟใส่นมซึ่งเป็นสิ่งต้องห้าม เมื่อกลับถึงห้องพักหลังพิธีศพ เขาไปดูหนังและมีความสัมพันธ์กับมารีคูร์ก เมื่อมารีพูดถึงการแต่งงานเขาก็รู้สึกเฉยๆ วันต่อมาเมื่อนายจ้างถามเขาว่าอยากย้ายไปทำงานที่กรุงปารีสไหมเพื่อจะได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น เขาก็ไม่ยืนยันร้ายกับข้อเสนอที่น่าสนใจนี้ วันหนึ่งเขาไปเที่ยวชายทะเลกับมารีและเรมองค์เพื่อนเก่า เรมองค์เกิดทะเลาะกับชายชาวอาหรับคู่ปรับของตนซึ่งบังเอิญมาเจอกัน เมอร์โซลต์เกรงว่าเพื่อนจะฆ่าตายจึงขอปืนมาเก็บไว้ที่ตน แต่เมื่อเขาไปเดินเล่นตามชายหาดตามลำพังและเผชิญหน้ากับชายอาหรับศัตรูของเรมองค์ เขากลับเป็นคนยิงเสียเองโดยไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกันมาก่อนเลย นอกจากว่าอากาศวันนั้นร้อนจัดมาก แสงแดดจ้าส่องกระทบกับมิดของชายอาหรับเป็นประกายวับ ทำให้เมอร์โซลต์ตาพร่าพรายและฆ่าคนโดยไม่มีเจตนาและไร้เหตุผล แต่เมื่อถูกจับขึ้นศาลแทนที่ศาลจะพยายามหาสาเหตุว่าทำไมเขาจึงฆ่าชายชาวอาหรับตาย ศาลกลับพยายามสืบเสาะหาอดีตของเขาโดยเฉพาะตอนที่แม่เสียชีวิต และในที่สุดก็ตัดสินว่าเมอร์โซลต์สมควรจะถูกประหารชีวิตเพราะเป็นคน “ที่ฝังศพแม่ด้วยหัวใจฆาตรกร”⁶ นอกจากนี้ศาลก็ได้ส่งบาทหลวงมากล่อมเกลาจิตใจของเมอร์โซลต์ แต่เขาปฏิเสธความช่วยเหลือของพระเพราะไม่เห็นประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขาพร้อมที่จะตายอย่างมีความสุขเมื่อได้เห็นความงามของท้องฟ้ายามราตรี

ในเรื่องนี้คามูส์ต้องการจะชี้ให้เห็นว่า การที่โลกมนุษย์ไร้แก่นสารนั้นเพราะมนุษย์เป็นทาสของสังคม ให้ค่ากับกฎเกณฑ์ของสังคมมากกว่าค่าของความเป็นคน เมอร์โซลต์นั้นเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่ประท้วงสังคมที่ไร้สาระ โดยปฏิเสธที่จะร่วมโกหกเช่นเดียวกับคนอื่นๆ เขาแสร้งหรือฝันใจไม่เป็น จึงเป็นคนที่พูดและทำตามความคิดและความรู้สึกที่แท้จริงเท่านั้น เมื่อเห็นว่าการที่แม่จากไปชั่ววันวันครั้งนั้นแม่มีความสุขแล้ว แม่ได้จากโลกนี้ไปตามกลางเพื่อนๆ คนชราที่แม่รัก เขาจึงไม่ได้แสดงความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจต่อการจากไปของแม่ และเมื่อไม่มีความรู้สึกเช่นนี้เขาก็ไม่อาจแสร้งเล่นละครเหมือนคนอื่นๆ ผลก็คือสังคมลงโทษเขาที่ไม่ยอมเล่นบทเดียวกัน คามูส์ต้องการชี้ให้เห็นว่า สังคมมนุษย์ไร้สาระเพราะเป็นสังคมที่จอมปลอม ต้องการให้คนทำตามระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน มนุษย์ที่ทำตามความต้องการของสังคมจึงมีชีวิตที่ไร้ความหมาย ส่วนคนที่เห็นถึงความจริงของสังคมและไม่ยอมตกเป็นทาส เป็นคนที่น่านิยมนกย่องอย่างยิ่งดังเมอร์โซลต์เพราะแม้ว่าเขาจะไม่เป็นที่ยอมรับของคนอื่นและถูกลงโทษถึงชีวิต แต่ก็ก็เป็นคนที่มีความสุขที่แท้จริงเพราะมีชีวิตอิสระเป็นนายของตัวเอง ชื่อสัตย์ต่อตนเองและต่อผู้อื่น ยิ่งกว่านั้นยังยอมตายเพื่อความจริงอีกด้วย คนที่

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

กล่าวปฏิเสธความจอมปลอมของสังคม เพราะเชื่อมั่นว่าตนเองดำเนินชีวิตถูกต้องแล้วนับว่าเกิดมามีชีวิตคุ้มค่าที่สุด แม้ว่าชีวิตนั้นจะสั้นก็ตาม

นอกจากจะต่อต้านสังคมที่จอมปลอมและ โจมตีมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่อย่างไร้ความหมายแล้ว กามูสยังคัดค้านการประหารชีวิตอีกด้วย ในตอนที่สองของนวนิยายเรื่องคนนอก กามูสแสดงให้เห็นถึงวิธีการดำเนินการสอบสวนและการพิพากษาโทษก็เป็นขบวนการยุติธรรมที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรมแก่ตัวจำเลยเป็นอย่างยิ่ง ในศาลตัวจำเลยเป็นเสมือน “คนนอก” และ “คนเล่น” ของผู้พิพากษา คณะลูกขุน อัยการและทนายความ ไม่มีสิทธิ์จะกล่าวอะไรตามใจตนเอง ทั้งๆ ที่เกี่ยวกับความเป็นความตายของตนแท้ๆ และเมื่อจำเลยถูกตัดสินให้ประหารชีวิตก็ไม่ใช่เหตุผลที่ได้ฆ่าคนตายแต่เป็นเพราะไม่ได้แสดงความรู้สึกเศร้าโศกเหมือนลูกคนอื่นๆ เมื่อแม่จากไป แม้จำเลยจะ ยืนยันว่าตนรักแม่ “เหมือนกับทุกๆ คน” แต่ไม่มีใครยอมฟังเสียงตั้งหน้าตั้งตาทหาหลักฐานมัดตัวจำเลยให้คืนไม่หลุดเพื่อที่จะตัดสินประหารชีวิตให้ได้เพราะจำเลยเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีเป็น “คนนอก” ของสังคม ดำเนินชีวิตตามใจตนเอง จึงไม่สมควรจะมีชีวิตอยู่ กามูสจึงเห็นว่าการประหารชีวิตเป็นความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรม และที่สำคัญที่สุดเป็นการรื้อถอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเป็นอย่างยิ่ง เพราะสำหรับกามูสชีวิตมนุษย์ทุกคนมีค่า แม้ว่าจะเป็นชีวิตนักโทษก็ตามจึงสมควรยกเลิกการประหารชีวิตเสีย และเพื่อเป็นการยืนยันเจตนารมณ์อันแน่วแน่ของเขา ได้เขียนโจมตีการประหารชีวิตในเรื่องที่สามคือ

3.งานประเภทที่สาม เป็นงานเขียนเกี่ยวกับการต่อสู้ของมวลมนุษย์เพื่อให้ชีวิตมีความหมาย เห็นได้จากนวนิยายเรื่อง กาฬโรค (La Peste) บทละครเรื่องผู้บริสุทธิ์ (Les justes) และความตายอันแสนสุข (La Mort Heureue) กามูสเริ่มเขียนเรื่องกาฬโรค (La Peste) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1940 ถึง ค.ศ. 1943 นับว่าใช้เวลานานกว่าเรื่องอื่นๆ คือตั้งแต่ประเทศฝรั่งเศสเริ่มตกอยู่ภายใต้การยึดครองของประเทศเยอรมัน จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

ความโหดร้ายของสงครามตลอดจนสภาพที่เลวร้ายหลังสงครามเป็นแรงบันดาลใจให้กามูสเขียนนวนิยายเรื่องกาฬโรค โดยเปรียบสงครามกับโรคระบาดที่ร้ายแรงคร่าชีวิตมนุษย์และทำร้ายจิตใจของผู้ที่มีชีวิตรอดอย่างแสนสาหัส สภาพของเมืองโอริง (Oran) เมืองชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนของประเทศอัลจีเรีย ซึ่งถูกกาฬโรคคุกคามอย่างหนักนั้นไม่ผิดกับสภาพของประเทศฝรั่งเศสที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศเยอรมันเลยแม้แต่น้อย อาทิเช่น เมืองถูกปิดไม่มีการติดต่อกับโลกภายนอก ภาวะการขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภค ทำให้ผู้คนต้องอดทนเรียงคิวตามหน้าศาลาเทศบาลเมืองหรือหน้าร้านค้าเพื่อแลกตัวส่วนแบ่งอาหารตามสิทธิและในขณะที่คนยากจนมีชีวิตรำบากแทบเลือดตากระเด็น พ่อค้าของหนีภาษีก็ร่ำรวยขึ้นจากการค้าขายตามตลาดมืด ที่ร้ายยิ่งไปกว่านั้นก็คือ

คือ อัตราการเสียชีวิตอย่างมากมายและอย่างรวดเร็วของชาวเมืองโอรังนั้นเปรียบได้กับจำนวนประชากรชาวฝรั่งเศสที่ล้มตายเหมือนใบไม้ร่วงจากการทิ้งระเบิด ส่วนคนป่วยด้วยกาฬโรคที่ถูกแยกจากครอบครัวไปอยู่ตามสนามกีฬา เปรียบเหมือนคนบาบเจ็บเหยื่อของสงครามที่ร้องโอดครวญด้วยความเจ็บปวดในโรงพยาบาลชั่วคราว ซึ่งคัดแปลงมาจากโรงเรียนและซอกศพของผู้ป่วยที่ถูกเผาทำให้นึกถึงชาวยิวที่ถูกเผาทั้งเป็นในค่ายกักกันนาซีเหล่านี้เป็นต้น⁷

สงครามทำลายไม่แต่ชีวิตและทรัพย์สิน แต่ยังทำลายคุณค่าของความเป็นคนอีกด้วยเพราะเมื่อไรซึ่งเสรีภาพ ถูกกดขี่ข่มเหงและไม่ได้รับความยุติธรรม ชีวิตก็ไร้ความหมาย ถ้าอยากให้ชีวิตกลับมามีความหมายใหม่ก็ต้องต่อสู้กับตัวทำลาย แต่สงครามเป็นภัยที่ร้ายแรงเกินกว่าที่คนๆ เดียวจะต่อสู้ได้ มนุษย์ทุกคนจึงจำเป็นที่จะต้องรวมอ้อมอกใจกันกำจัดภัยร้ายนี้ ดังขบวนการใต้ดินที่ต้องอาศัยความสามัคคีและการเสียสละของผู้ที่รักเสรีภาพและเกลียดการกดขี่ข่มเหงของทุกคน ในการต่อสู้กับเผด็จการนาซี

ในเรื่องกาฬโรค หมอริเออ (Rieux) ตัวละครเอกไม่ยอมสิ้นหวังเมื่อชาวเมืองโอรังล้มตายเป็นเบือด้วยกาฬโรค เขาชี้ให้เห็นว่าความตายที่มาจากโรคระบาดเป็นเรื่องของชาวเมืองทุกคนที่จะต้องช่วยกันต่อสู้กับโรคร้ายนี้ ตัวหมอเองได้ทำตนเป็นตัวอย่าง เขาอุทิศทั้งกายและใจเพื่อช่วยชีวิตคนป่วยโดยเฉพาะคนป่วยที่ยากไร้ ความเอาใจใส่และความเมตตากรุณาของหมอริเออ ทำให้คนไข้ไว้วางใจในตัวเขาและมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น ในขณะที่หมอทุ่มเทความรักและความห่วงใยให้กับเพื่อนมนุษย์ผู้ทรมานด้วยกาฬโรคอยู่นั้น ตัวเขาเองสละได้แม้แต่ความรักของภรรยาและแม่ ทั้งยังไม่ต้องการให้ใครเสียสละเพื่อความสุขของเขาอีกด้วย ความใจกว้างบวกกับความตั้งใจแน่วแน่ของหมอทำให้ตัวละครอื่นๆ ยินดีร่วมมือกับเขาในการต่อสู้กับโรคร้ายเช่น คาร์รู (Tarrou) ผู้มีพ่อเป็นทนายความฝ่ายโจทก์ในศาลอุทธรณ์ วันหนึ่งคาร์รูตามพ่อไปศาลและเห็นพ่อขอให้ศาลตัดสินประหารชีวิตจำเลย เขาจึงออกจากบ้านไปเพื่อเป็นการประท้วง เพราะสำหรับคาร์รู การประหารชีวิตเป็น “การสังหารคนอย่างต่ำช้าที่สุด” และการที่คณะผู้พิพากษามีสิทธิ์สั่งประหารชีวิตคนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง แม้ว่าจะมีเหตุผลต่างๆ นานา มาสนับสนุนคำตัดสินของพวกเขา เพราะถึงอย่างไรการประหารชีวิตก็เป็นการฆ่าคนแบบหนึ่ง ซึ่งแม้ว่าจะถูกต้องตามกฎหมายแต่ก็เป็น “การฆ่าที่ไม่สมควร” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่คนในสังคมยอมรับว่าการตัดสินประหารชีวิตของคณะผู้พิพากษาถูกต้องชอบธรรม ก็เท่ากับว่าคนทุกคนเห็นด้วยและมีส่วนรับผิดชอบในการประหารชีวิตทางอ้อม นั่นคือ ร่วมกันเป็น “อาชญากรที่มีเหตุผล” คาร์รูไม่ต้องการเป็นเหมือนคนอื่นเขาจึงออกท่องเที่ยวไปทั่ววันหนึ่งเขามีโอกาสเห็นการประหารชีวิตนักโทษในังการี นักโทษถูกทหารสี่คนยิงเป้าในระยะเผา

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

จนจนหน้าอกพรุนเป็นรูขนาดเอากำปั้นใส่ลงไปได้ ภาพนี้หลอกหลอนมโนธรรมของคาร์รูอยู่ตลอดเวลา เขาอนไม่หลับ เพราะรู้สึกอับอายในการกระทำที่ป่าเถื่อนของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งยังรู้สึกผิดอีกด้วยที่ไม่สามารถเรียกร้องให้มีการยกเลิกการประหารชีวิตได้ แต่คาร์รูก็ไม่สิ้นหวังเขาเชื่อว่าสักวันหนึ่งเขาจะค้นพบสังคมที่ทำให้จิตใจของเขากลับคืนสู่สภาพปกติได้ นั่นคือสังคมที่มีแต่สันติภาพ ซึ่งเกิดจากความเห็นอกเห็นใจกันระหว่างเพื่อนมนุษย์และเมื่อนั้นเขาก็สามารถตายจากโลกนี้ไปได้ด้วยความสบายใจ เมื่อไปตกค้างอยู่ที่เมือง โอริงและเห็นหมอริเอทำงานอุทิศตนอย่างเต็มที่เพื่อช่วยชีวิตมนุษย์ คาร์รูผู้รักชีวิตมนุษย์ทุกคนจึงขึ้นชมในคัวหมอริเอมากมายก่ายกองเหมือนกับนักบุญ วันหนึ่งคาร์รูถามหมอริเอว่า “คนเราจะเป็นนักบุญโดยไม่มีพระเจ้าได้ไหม” แต่หมอกลับตอบว่าการที่เขาทำงานเพื่อช่วยชีวิตมนุษย์ให้พ้นจากความตายนั้น มิใช่เพราะเขาเป็นนักบุญ แต่เป็นเพราะเขาทำงานตามหน้าที่อย่างซื่อสัตย์เท่านั้นเองและเขาไม่สนใจที่จะเป็นนักบุญหรือวีระบุรุษ เพราะ “สิ่งที่ผมสนใจ คือความเป็นคน” และสำหรับหมอริเอความเป็นคนคือความพยายามที่จะรับใช้เพื่อนมนุษย์ตามหน้าที่ให้ดีที่สุด คำตอบของหมอริเอทำให้คาร์รูประหลาดใจมากที่มาพบกับคนที่เปี่ยมไปด้วยความรักเพื่อนมนุษย์โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ เขานิยมชมชื่นหมอริเอมากจนถึงกับสมัครใจร่วมมือกับหมอต่อสู้กับโรคร้าย โดยเป็นผู้รับผิดชอบหน่วยสาธารณสุข การมีโอกาสร่วมงานกันทำให้ทั้งสองซึ่งมีอุดมการณ์เดียวกันกลายเป็นเพื่อนกันที่สุดในที่สุด และแม้ว่าคาร์รูจะต้องตายเพราะกาฬโรคแต่มิตรภาพระหว่างเขากับหมอก็ยังคงอยู่เหนือความตาย

นอกจากคาร์รูก็มีนักหนังสือพิมพ์หนุ่มชื่อ รัมแบร์ (Rambert) ซึ่งต้องการหนีออกจากเมือง โอริงให้ได้เพื่อกลับไปหาภรรยาซึ่งคอยอยู่ที่กรุงปารีส รัมแบร์พยายามขอร้องหมอริเอให้ออกใบอนุญาตให้เขาออกไปจากเมือง แต่หมอริเอไม่ยอม เพราะแม้ว่าหมอจะเห็นใจรัมแบร์ อยากให้กลับไปมีความสุขกับคนรัก แต่หมอก็ต้องมีระเบียบวินัย และปฏิบัติต่อทุกๆ คนเหมือนกันโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ในที่สุดเมื่อคาร์รูเล่าให้รัมแบร์ฟังว่า หมอริเอเองก็มีภรรยาแล้วและทั้งสองรักกันมาก แต่หมอจำเป็นต้องอยู่ที่เมืองโอริงเพื่อปฏิบัติหน้าที่ช่วยชีวิตคนป่วย แทนที่จะไปรักษาภรรยาซึ่งไม่สบายอยู่อีกเมืองหนึ่ง เมื่อทราบเรื่องเช่นนี้รัมแบร์จึงไปบอกหมอริเอว่าตนเองขอเลิกล้มความตั้งใจที่จะออกจากเมืองโอริงแล้วไม่ว่าจะมีคนรับจ้างพาออกไปได้ หมอบอกว่าเขา “มันไม่ใช่เรื่องน่าอับอายอะไรที่ (คุณ) จะชอบความสุขมากกว่า” รัมแบร์ตอบว่า “ที่หมอพุดก็ถูก แต่มันก็อาจจะน่าอายอยู่บ้างที่มีความสุขอยู่ตามลำพังคนเดียว” เมื่อเห็นว่าความสุขที่เห็นแก่ตัวเป็นความสุขที่ไม่สมบูรณ์และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องต่อสู้กับกาฬโรคเป็นสิ่งที่ทุกคนจะต้องช่วยกัน ดังที่เขาบอกว่า “เรื่องนี้เกี่ยวข้องกับพวกเราทุกคน” รัมแบร์ก็เข้าร่วมในโครงการสาธารณสุขอีกคนหนึ่ง

บาทหลวงปาเนอลูซ์ (Paneloux) ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่เข้าร่วมมือกับหมอริเอและเพื่อนๆ ในตอนท้าย แม้ว่าตอนแรกๆ บาทหลวงจะเชื่อว่าการที่เกิดโรคระบาดคร่าชีวิตของชาวเมืองโอริงไปเป็น

จำนวนมากนั้นก็เพราะพวกเขาได้ทำบาปไว้มาก จึงได้รับการลงโทษอย่างรุนแรงจากพระเจ้า บาทหลวงได้เทศน์สั่งสอนว่า ทุกคนควรจะสวดมนต์และรู้สึกสำนึกผิด แต่เมื่อเห็นเด็กชายลูกของผู้พิพากษาสิ้นชีวิตอย่างทุกข์ทรมานด้วยกาฬโรค บาทหลวงเริ่มไม่แน่ใจว่าความเชื่อของตนถูกต้อง เพราะเด็กเป็นผู้บริสุทธิ์ ยิ่งกว่านั้นความศรัทธาในความรักและความเมตตาปรานีของพระเจ้าเป็นเจ้าเริ่มคลอนแคลนโดยเฉพาะความหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากพระองค์ก็ค่อยๆ จางหายไป เมื่อเห็นว่าอัตราการตายของประชาชนมิได้ลดน้อยลงไปเลย แม้ว่าทั้งตนเองและชาวเมืองจะสวดมนต์ อ้อนวอน อย่างไรก็ตาม ในที่สุดบาทหลวงปาเนอลูซก็เห็นจริงกับหมอริเอและคนอื่นๆ ว่า ความเชื่อในพระเจ้าไม่สามารถช่วยชาวเมืองโอรังให้รอดพ้นจากความตายได้ จึงได้เข้าร่วมในหน่วยสาธารณสุขด้วยจนกระทั่งสิ้นชีวิตไปด้วยกาฬโรค⁸

การตายของบาทหลวงปาเนอลูซนับว่าเป็นข้อพิสูจน์อย่างดีสำหรับความคิดของกามูสในเรื่องของพระเจ้า นับตั้งแต่เรื่องคนนอก เมอร์โซลต์ไม่เชื่อในพระเจ้าระหว่างรอการประหารชีวิต พระพยายามกล่อมจิตใจของเขาส่งให้เชื่อในพระเจ้า แต่เมอร์โซลต์ปฏิเสธ เขาเชื่อว่าผู้ที่ช่วยเขาให้รอดพ้นจากการถูกประหารชีวิตคือ เพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่ใช่พระเจ้า ในเรื่องกาฬโรค คาร์รูก็ไม่ได้เชื่อในพระเจ้า เขาคิดว่าคนที่ทำความดีต่อสังคมรักและเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกันดังหมอริเออนั้นน่าเคารพยกย่องยิ่งกว่าพระเจ้าเสียอีก กรณีบาทหลวงปาเนอลูซนั้น กามูสเน้นให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ทำไมเขาถึงไม่เชื่อและศรัทธาในพระเจ้าเป็นเจ้า เพราะถ้าพระองค์รักและปรารถนาดีต่อบุคคลที่ทำแต่คุณงามความดี อุทิศทั้งกายและใจเพื่อพระองค์แล้ว เป็นเพราะเหตุใดพระองค์จึงไม่ช่วยบาทหลวงปาเนอลูซให้รอดพ้นจากโรคร้าย เมื่อพระเจ้าไม่สามารถช่วยมนุษย์ได้ มนุษย์จึงต้องช่วยกันเอง เห็นได้ชัดจากความพยายามของหมอริเอและเพื่อนๆ ผู้ร่วมงาน เพราะในที่สุดโรคระบาดก็ได้หายไปจากเมืองโอรัง

เราเห็นได้ว่าการต่อสู้กับโรคร้ายและเอาชนะมันให้ได้มันเป็นเรื่องของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของพระเจ้า มนุษย์เราเท่านั้นที่สามารถต่อต้านภัยทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นสงครามหรือการประหารชีวิต ซึ่งเป็นภัยที่มาจากมนุษย์ด้วยกันเอง หรือเป็นภัยที่นอกเหนือจากมนุษย์สร้าง เช่น ความเชื่อเรื่องการลงโทษของพระเจ้า ความตาย หรือโรคภัย

อัลแบร์ กามูส เขียนผู้บริสุทธิ์ (Les Justes) โดยได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ ในประเทศรัสเซีย กลุ่มผู้ก่อการพรรคปฏิวัติสังคมนิยมหรือ Organisation Le Combat (องค์การสู้รบ) ได้วางแผนการสังหาร แกรนด์ ดยุก พระปิตุลาของพระเจ้าซาร์นิโคลาสที่ 2 แห่งรัสเซียรวมอยู่ด้วยโดย แกรนด์ ดยุก ผู้นี้ถูกลอบปลงพระชนม์ จากการขว้างระเบิดใส่รถม้าพระที่นั่งขณะเสด็จโรง

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

ละคร เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 1965 ผู้ขว้างระเบิดนั้นเป็นนักศึกษาและกวีชื่อ กาลิ อาเยฟ เหตุการณ์
ตอนนี้เหมือนกับที่ปรากฏในบทละครของกามูส์ทุกประการ การลอบสังหารทั้ง 2 ครั้ง แต่มีอาจทำได้
เพราะแกรนด์ ดยุก มิได้เสด็จองค์เดียว หากแต่มีพระนัดดาตามเสด็จด้วยสององค์ ผู้ก่อการทั้งกลุ่มมี
ความเห็นตรงกันว่าตนไม่มีสิทธิ์ที่จะสังหารเด็กที่ไม่มีความผิด ทั้งๆ ที่การระงับการลอบสังหารครั้ง
นั้นอาจจะทำให้พวกตำรวจลับสืบจับทางตนได้ก่อนจะมีโอกาสทำการได้สำเร็จ ซึ่งนั่นย่อมหมายถึง
ชีวิตที่เดียว และพวกคนอาจจะไม่มีโอกาสอีกเวลาเป็นเดือนๆ ที่เฝ้าวางแผนหลบๆ ซ่อนๆ รวมทั้ง
ชีวิตเพื่อนร่วมอุดมการณ์ของคนที่ถูกจับและสังหารไปนั้นอาจจะสูญเปล่าไปสิ้น การตัดสินใจของนก
กลุ่มนี้มีใช้ความบังเอิญ หากแสดงถึงหลักการบางอย่างที่คนกลุ่มนี้ยึดถือปฏิบัติ เช่นเคยระงับการ
ระเบิดรถไฟ เพื่อสังหารนายทหารใหญ่นายหนึ่งด้วยเหตุผลว่า อาจทำให้ผู้โดยสารคนอื่นๆ ที่บริสุทธิ์
ต้องเดือดร้อนหรือตายไปด้วย

กามูส์รู้สึกประทับใจมาก เขาเห็นว่าคนพวกนี้สำนึกถึงขอบเขตในการกระทำที่ถูกต้องยุติ
ธรรม ได้นำเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้มาเขียนเป็นบทละคร โดยรักษาข้อเท็จจริงตามเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นและย้ำว่าเขานิยมบูชาตัวละครสองตัวที่เป็นตัวเอกในเรื่องอย่างมากคือ กาลิ อาเยฟ และค
อรา เขามิได้ดัดแปลงชื่อตัวละครสองตัวนี้ หากใช้ชื่อจริงๆ ของคนทั้งสองมาเป็นชื่อตัวละครเลย เพื่อ
แสดงความนับถือในบุคคลทั้งสอง⁹

มนุษย์สองหน้า (La Chute หรือ the Fall) เขียนเมื่อปี ค.ศ.1946 กามูส์ให้นวนิยายของเขา
ดำเนินเรื่องในยุโรปตอนเหนือที่เมืองอัมสเตอร์ดัม ในรูปของบทสนทนา แต่จับเอาเฉพาะคำพูดและ
ความคิดเห็นของผู้สนทนา คือผู้เล่าเพียงคนเดียวโดยตลอด ผู้เล่าเรื่องนี้ชื่อ ฌอง บัพติสต์ กลา
มองซ์ กลามองซ์ได้พบเด็กหนุ่มชาวฝรั่งเศสคนหนึ่งไนบาร์ และได้พูดคุยกับเด็กหนุ่มจนเกิดความไว
เนื้อเชื้อใจถึงขนาดเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของตนให้เด็กหนุ่มผู้นี้ฟัง กลามองซ์เล่าถึงอาชีพที่เขากำลัง
ทำอยู่ในปัจจุบันคือ “ผู้พิพากษา-ผู้รับผิด” (Judge-Penitent) เขาเคยเป็นทนายความที่มีชื่อเสียงที่ปารีส
และได้รับความสำเร็จมาก เขาเชื่อว่าชาวยุคด้านการว่าความให้แม่ข่ายและเด็กกำพร้า เขาได้กระทำการ
ต่างๆ ที่แสดงว่าเขาเป็นคนสุภาพที่จิตใจสูงชอบช่วยเหลือคนยากจนและคนที่ถูกกดขี่ เขามองตัวเอง
ว่าเขาได้เกิดมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อมที่สุด และมีชีวิตอยู่ท่ามกลางความพึงพอใจในตัว
เองที่สุด คืบหน้าหนึ่งขณะที่เขากำลังเดินอยู่บนสะพานข้ามแม่น้ำแซน เขาได้ยินเสียงหัวเราะไล่หลังเขา
ความทรงจำที่แสนเลวของเขาจึงได้คืนขึ้นมา ย้อนหลังไป 3 ปี เขาได้เห็นผู้หญิงแต่งชุดดำตกลงไป

⁹ บัญชา สุวรรณานนท์, “ผู้บริสุทธิ์” ไศกนาฏกรรมสมัยใหม่ของกามูส์ :โลกหนังสือ.

ในแม่น้ำ ได้ยินเสียงเธอขอร้องให้ช่วยหลายครั้ง แต่เขาก็ยังเดินต่อไปไม่คิดพยายามช่วยหญิงคนนั้น แม้แต่น้อย การดำรงชีวิตทั้งหมดของกลามองซ์ ตกอยู่ภายใต้ความพยายามที่จะหนีความรู้สึกผิดอันเกิดจากการวิเคราะห์ตนเอง ในที่สุดก็พยายามใช้ชีวิตด้วยการเร่ร่อนมั่วโลกีย์ประพฤติดัวลุ่มเลเทเมา วิธีการสุดท้ายที่เขาเลือกเดินก็คือการเป็นผู้พิพากษา-ผู้รับผิดชอบ กล่าวคือจงใจสารภาพความผิดของตนเองให้คนอื่นฟังทั่วกัน และปรุงแต่งคำสารภาพของเขาเสียจนกระทั่งสิ่งที่เขาเล่านั้นจะมีลักษณะคล้ายเรื่องราวในชีวิตของผู้ฟังด้วย

กลามองซ์จะรู้สึกปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง ราวกับความปีติของพระเจ้าในรุ่งเช้าของวันที่จะมีการตัดสินครั้งสุดท้าย กลามองซ์คือคนที่ไม่สามารถยอมรับข้อจำกัดของมนุษย์และจะมีชีวิตอยู่ได้ด้วยทางเลือกแห่งความบริสุทธิ์โดยตลอดหรือมิฉะนั้นก็เลือกความสุดโင့်อีกด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นลัทธิแห่งอำนาจและการทำลาย (nihilist) อย่างเต็มที่ ตอนเป็นทนายความ เขาให้การว่า คนทุกคนแม้แต่คนผิดเป็นคนบริสุทธิ์ แต่พอเป็นผู้พิพากษา-ผู้รับผิดชอบ เขากลับพูดว่าคนทุกคนแม้แต่คนบริสุทธิ์ล้วนเป็นคนผิดทั้งสิ้น

กามูสต้องการเสนอให้เห็นว่า มนุษย์มิได้เลวร้ายที่สุดและมีได้ดีที่สุดแต่เพื่อให้หันกลับมาพิจารณาความหมายของชีวิตใหม่

ความตายอันแสนสุข (La mort heureuse) เป็นนวนิยายเล่มแรกในชีวิตของอัลแบร์ กามูส เป็นต้นร่างของนวนิยายเรื่อง “คนนอก” ขณะมีชีวิตอยู่ กามูสไม่อนุญาตให้ตีพิมพ์งานเขียนชิ้นแรกในชีวิตนี้ เข้าใจว่าคงยังไม่พอใจกับความไม่ลงตัวของงาน ภายหลังกามูสเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ในปี 2503 นวนิยายเรื่องแรกในอาชีพนักเขียนกลับทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเข้าถึงทัศนคติของนักเขียนต่อโลกและชีวิตได้ลึกซึ้งชัดเจน¹⁰

แก่นสำคัญของเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” เป็นการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบให้กับวิถีการใช้ชีวิตของคนธรรมดาๆ คนหนึ่ง

ปาตริส แมร์โซ ตัวเอกเป็นคนจน ทำงานเป็นเสมียนพอใจที่จะมีความสุขง่ายๆ ทางกายกับการได้ออกไปว่ายน้ำทะเลกลางแสงแดดเจิดจ้าเป็นคนที่ชื่นชมธรรมชาติ แต่ก็ยังไม่หยุดยั้งที่จะแสวงหาความสุขให้กับชีวิตเพื่อจะได้คำตอบในเวลาต่อมาว่า ความสุขนั้นอาจหาได้ ต้องเริ่มต้นจากการมีเงินเพื่อซื้อเวลาเป็นของตัวเอง และใช้เวลานั้นจัดสรรหาความสุขคือทำในสิ่งที่ต้องการทำ เขาจึงลงมือกระทำการฆาตกรรม ชาเกรอสท์หนุ่มพิการชาเกรอสท์หาเงินไว้มากมาย แต่ไม่อาจแสวงหาความสุขจากชีวิตได้ด้วยสภาพทางร่างกาย แมร์โซใช้เงินของชาเกรอสท์ออกเดินทางท่องเที่ยวเป็น

¹⁰ อัลแบร์ กามูส, ความตายอันแสนสุข แปลโดย อำพรพรณ โอตระกูล, (กรุงเทพฯ : สามัญชน, 2540), หน้า 71.

อิสระจากพันธะต่างๆ ไม่ต้องทำงาน ได้ลองใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อนสาว เมื่อกลับจากการท่องเที่ยว มีคู่รัก 2 คน แต่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน เขาซื้อบ้านริมทะเลและปลีกตัวไปอยู่โดดเดี่ยวกับธรรมชาติ เป็นสุขกับการว่ายน้ำกลางแสงแดดยามกลางวันและกลางแสงจันทร์ในยามค่ำคืน โชคไม่ดีเขาจับไข้ในวันที่ฆ่าชาเกรอสต์ตายและอาการเจ็บป่วยนั้นติดตามตัวเขามาตลอด และเป็นเหตุให้เขาเสียชีวิตไม่กี่เดือนหลังจากนั้น¹¹

ก่อนหน้านี้ แมร์โซได้มีโอกาสนทนากับคนตายหลายครั้งถึงทัศนะต่อชีวิตในวัยหนุ่ม ผู้ตายแสวงหาเงินทุกวิถีทาง ด้วยตระหนักดีว่าเมื่อมีเงิน โลกก็จะเปิดประตูต้อนรับ เมื่อพิจารณาด้วยเขามั่นอยู่กับเงินทองที่ไม่มีโอกาสได้ใช้แสวงหาความสุขยาวนานอยู่ยี่สิบปี

ชาเกรอสต์ผู้นี้เองที่กล่าวเป็นนัยให้แมร์โซเข้าใจว่า คนเราควรจะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินมา และเงินจะนำไปสู่การเข้าถึงความสุขด้วยการซื้อเวลามาเป็นของตัวเอง แมร์โซใช้ชีวิตอยู่ในห้องพักเล็กๆ ในย่านคนยากจน แบ่งห้องให้เช่าอีกห้องหนึ่งซึ่งเดิมเคยเป็นที่พักของแม่ที่ตายไปแล้ว เขาทำงานเป็นเสมียนในบริษัทขนส่งสินค้าทางเรือ ใช้ชีวิตนอกรจากทำงานแล้ว ก็พบปะพูดคุยกับเพื่อนๆ ในย่านนั้นมีมาร์ธาเป็นคู่รัก แต่ความสัมพันธ์กับผู้หญิงไม่ได้ช่วยให้เขาหลุดพ้นจากความโดดเดี่ยวได้ ภาคแรกจบลงเมื่อแมร์โซฆ่าชาเกรอสต์ตาย และเตรียมพร้อมที่จะออกเดินทาง ท่องเที่ยวด้วยเงินของชาเกรอสต์ หันหลังให้กับวิถีชีวิตเดิมทั้งหมด¹²

การเดินทางท่องเที่ยวในยุโรป แมร์โซนักเดินทางรู้สึกเป็นอิสระจากกรอบชีวิตเดิมแต่กลับรู้สึกเป็นคนแปลกหน้า โดดเดี่ยวในทุกย่านที่ผ่านไป แต่ละวันเมื่อตื่นเช้าขึ้นมาในห้องพักในโรงแรม แมร์โซนึกถึงคืนวันอันยาวนานที่จะต้องมีชีวิตอยู่กับตัวเอง เวลาออกจะยืดยาวออกไปอย่างถึงที่สุด และแต่ละชั่วโมงก็ดูเหมือนจะแบกโลกทั้งโลกไว้ แม้ความซ้ำซากของการเดินทางจะกลายเป็นเครื่องเล่นอย่างใหม่แต่ไม่นานเขาก็เริ่มเบื่อ ความสวยงามของกรุงปรากหรือกรุงเวียนนา ซึ่งเป็นเมืองที่มนุษย์ปรุงแต่งขึ้น ก็ไม่อาจดึงดูดนักเดินทางคนนี้ได้ เขาเริ่มคิดถึงการเดินทางกลับไปสู่อัลเม่บ้านเกิดที่อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและได้ข้อสรุปกับตัวเองว่า

“เพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข เขาก็เข้าใจว่าจำต้องใช้เวลากับตัวเอง การมีเวลาเป็นของตนเองนั้นแสนจะสุขวิเศษ แต่ก็ยังเป็นประสบการณ์ที่มีอันตรายนามากที่สุดด้วย”

เมื่อกลับไปอัลเม่ แมร์โซใช้ชีวิตสบายๆ ไม่ทำงาน แวดล้อมด้วยเพื่อนสาวมีสัมพันธ์(ใหม่)กับลูเซียโน สาวสวยคนใหม่และขอเธอแต่งงาน แต่แล้วก็ตัดสินใจไปซื้อบ้านเชิงผาริมทะเลอยู่คนเดียว ค่อยๆ เรียนรู้ว่า ความสุขที่ตนแสวงหานั้นหาได้ง่ายนัก

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 71-72.

เขามองว่า “ก็อยู่ที่การตื่นแต่เช้า ไปว่ายน้ำทะเลโดยสม่ำเสมอ และระมัดระวังเรื่องสุขภาพอนามัย” กับทัศนคติในการใช้ชีวิตให้ได้มาซึ่งความสุขนั้น แมร์โซบอกเราว่า “ความสุขนั้นอยู่ในวิสัยมนุษย์และความไม่มีที่สิ้นสุดก็เป็นอยู่ทุกเมื่อเชิวัน ทั้งนี้ เพียงแต่ต้องรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตัว จัดลำดับจิตใจของตัวเองให้เข้ากับจังหวะของวันเวลา แทนที่จะหักหาญให้มันเข้าอยู่ในกรอบแห่งความหวังของเราและต้องรู้จักหยุดอย่างมีศิลปะ”

ครั้นเมื่อถึงเวลาที่ความเจ็บป่วยเข้าคุกคามและความตายก็อยู่ไม่ไกล แมร์โซตระหนักดีว่า “ธรรมชาติซึ่งเขาเคยได้รู้สึกเป็นสุขนั้นจะยังคงอยู่ตลอดไป แม้เมื่อปราศจากตัวเขาเสียแล้ว” เป็นครั้งแรกที่เขารู้สึก “ขบถ” ด้วยยังไม่อยากจากชีวิตอันเป็นที่รักและหวงแหนนี้ไป

ความในหนังสือบรรยายว่า

“เขาได้เล่นบทบาทของคนอย่างครบครัน ได้ทำหน้าที่ประการเดียวของมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบ นั้นคือการมีความสุขเท่านั้นเอง ถึงแม้มันจะไม่มากมายกระไรนักและเนิ่นนานสักเท่าใดก็ตาม แต่กาลเวลาก็หาได้มีความสำคัญประการใดไม่ สำหรับแมร์โซแล้ว จะตายในวันพรุ่งนี้หรืออีกสิบยี่สิบปีข้างหน้า ถ้ามนุษย์คนหนึ่งตระหนักว่า คนได้ใช้ชีวิตอย่างเต็มที่และรู้จักแล้วว่า ความสุขสำหรับคนนั้นคืออะไร ความตายก็เป็นเรื่องธรรมดา”¹³

ผลงานของกามูส์ที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทย

ความเข้าใจผิด (Le Malentendu), อำพรธ โอตระกูล แปล, ชัยพฤกษ์ฉบับนักศึกษา – ประชาชนปีที่16ฉบับที่17 สิงหาคม พ.ศ. 2512

ชะตากรรมของซีเซอเฟส ; ปรัชญา, พินิจ รัตนกุล รวบรวม, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2516

อาคันตุกะ (L'Hôte), เอลิม อยู่เวียงชัย แปล, ปราชญ์ร้อยแปด : รวมเรื่องสั้นร่วมสมัย

ยุโรปอเมริกา, สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, พ.ศ. 2516

มนุษย์สองหน้า (La Chute), ตุลจันทร์ แปล, สำนักพิมพ์ดวงกมล, พ.ศ. 2517

ผู้อยู่กับความเงียบ (Les Muets), สุชาติ สวัสดิ์ศรี แปล, ฆ่า : วรรณกรรมเอ็กซีตองเซียลลิสต์ระหว่างซาร์ตต์กับกามูส์, สำนักพิมพ์ป๋อูชน, พ.ศ. 2517

ศิลาที่งอก (La pierre qui pousse), วลตถ โควิระ แปล, สำนักพิมพ์ดาวเหนือ, พ.ศ. 2522

คนนอก (L'étranger), อำพรธ โอตระกูล แปล, บริษัทสำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด พ.ศ. 2522

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 77.

ความตายอันแสนสุข(La Mort heureuse), อำพรณ โอตระกูล แปล , สำนักพิมพ์สามัญชน พ.ศ. 2540

มนุษย์คนแรก (Le Premier Homme) อำพรณ โอตระกูล แปล , สำนักพิมพ์สามัญชน พ.ศ. 2541

แนวคิดปรัชญาของกามูส

“ข้าพเจ้าไม่ใช่ นักปรัชญาและไม่เคยอ้างว่าเป็นเลย”

“ความจริงข้าพเจ้าไม่ใช่ นักปรัชญา ข้าพเจ้าเขียนตามที่ข้าพเจ้าได้ดำเนินชีวิตจริงเท่านั้น”¹⁴

กามูสได้รับปรัชญาทางปรัชญาแต่ไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นนักปรัชญาแต่คำอธิบายของกามูส แสดงความเป็นนักปรัชญาที่ปฏิเสธความเป็นนักปรัชญาแบบเก่า เรียกว่าเป็นท่าทีอัตถิภาวนิยม ซึ่งได้ แก่การเผชิญหน้ากับปัญหาตามสภาพที่เป็นจริงของตน เพื่อสำรวจดูว่าเราเข้าใจอะไรจากการเผชิญ หน้าเช่นนี้บ้าง ตัวอย่างจากหนังสือตำนานธรรมชาติว่า “เราเป็นเหยื่อของความจริงของตนเองเสมอ” หมายความว่าใครอยากได้ความจริงต้องเอาตัวเองเข้าเผชิญหน้ากับเหตุการณ์จึงจะได้ความจริงแท้ ถ้า ไม่เอาตัวเองเป็นเหยื่อต่อ แต่ใช้วิธีการที่มีผู้ประดิษฐ์เอาไว้จะได้ความจริงตามวิธีการหรือระบบที่ กำหนดไว้ล่วงหน้าไม่ได้ความจริงแท้ ความจริงแท้เป็นความจริงที่เปิดเผยแก่อัตถิภาวะ ในสภาพใด สภาพหนึ่งจึงเป็นความจริงเฉพาะอัตถิภาวะ

“ข้าพเจ้าไม่มีความรู้สึกเลยว่า ข้าพเจ้ามีความจริงเด็ดขาดแต่ประการใดและไม่รู้สีกว่ามีข่าว ประเสริฐอันใดจะแจ้งให้ทราบ”

กามูสเป็นอีกผู้หนึ่งท่ามกลางนักคิดอัตถิภาวนิยม ผู้ไม่ยอมรับการมีอุดมการตายตัว เพราะ การมีอุดมการตายด้วยย่อมเปิดโอกาสให้ปฏิบัติการแบบเผด็จการ หรืออย่างน้อยก็เปิดโอกาสให้เกิดการ เอาไรต์เอาเปรียบและกดขี่กัน โดยอ้างอุดมการเป็นข้อแก้ตัวไม่ว่าอุดมการที่อ้างนั้นจะเป็นไปในรูปใด “อาณาจักรแห่งเป่าหมาย่อมนำไปสู่การหลงใหลทางสังคม เช่นเดียวกับศีลธรรมปรนัยและอาณาจักรแห่งสวรรค์” จากความเรียงเรื่องมนุษย์ขบถ “เมื่อมีผู้ปรารถนาจะรวมโลกเป็นหนึ่งเดียวกันใน นามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง รังแต่จะทำให้โลกอ่อนเปลี้ย ตาบอด ฆูหนวกไปตามทฤษฎีนั้นๆ” จากข้อความนี้กามูสเชื่อเหมือนนักอัตถิภาวนิยมอื่นๆ แนวคิดหรืออุดมการตายตัวทั้งที่เป็นสสารนิยมและ จิตนิยมไม่สามารถแก้ความสงสัยและปัญหาที่ต้องเผชิญอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเชื่อที่ว่าต้อง แก้ปัญหาคด้วยเหตุผลและอุดมการนั้น เกิดจากความมั่นใจของมนุษย์ในระยะต้นของการค้นพบทาง วิทยาศาสตร์ ซึ่งสติปัญญาของมนุษย์ได้ค้นพบสิ่งที่เป็นประโยชน์น่าฟังจึงชอบให้ใฝ่ฝันเลยไปว่า มนุษย์จะสามารถแก้ปัญหาคของชีวิตได้เช่นกัน “อุดมการต่างๆ ที่เป็นนโยบายของโลก เกิดขึ้นใน

¹⁴ กิรติ บุญเจือ. ปรัชญาอัตถิภาวนิยม (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 146

ระหว่างการค้นพบยิ่งใหญ่ทางวิทยาศาสตร์ จากหนังสือมนุษย์ขบถ “ข้าพเจ้ามิได้เป็นปรปักษ์กับ
 ลัทธิทุนนิยมและลัทธิสังคมนิยม หามิได้แต่ข้าพเจ้าเป็นปรปักษ์กับอุดมการตายตัวของสองลัทธิที่มี
 นโยบายครองโลกนั่นคือ ข้าพเจ้าไม่ชอบลัทธิเสรีนิยมแบบล่าอาณานิคม ทั้งไม่ชอบลัทธิมาร์กซ์ใน
 แง่นี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันอีกครั้งว่า อุดมการเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อศตวรรษหนึ่งมาแล้วในสมัยของเครื่อง
 จักรไอน้ำ อันเป็นสมัยที่วิทยาศาสตร์กำลังให้ความหวังแก่ชาวโลกอย่างกว้างขวาง บัดนี้ทุกอย่างล่วง
 เลยไปหมดสิ้นแล้วเราอยู่ในศตวรรษแห่งระเบิดปรมาณูและทฤษฎีสัมพันธภาพ อุดมการทั้งหมดรวม
 ทั้งหลักการวิทยาศาสตร์ต่างๆ ไม่เหมาะสมจะแก้ปัญหาคือไปแล้ว ระบบปรัชญาทั้งหลายเป็นผลงาน
 สร้างสรรค์ของสติปัญญาของมนุษย์ ระบบปรัชญานี้ทำให้มนุษย์ถวิลถวิลห่างจากชีวิตจริง มิใช่
 ปรัชญาของชีวิตจริง กามูส์มองเห็นว่าในชีวิตจริงไม่มีอะไรเป็นระบบตายตัว เช่นเดียวกันความขัด
 แย้งหรือความตายเป็นเรื่องปกติธรรมดาของชีวิต “นักคิดผู้ยิ่งใหญ่จริงๆ จึงจะสามารถยอมรับความอุดม
 สมบูรณ์อันเกิดจากสิ่งตรงข้ามได้” ไม่มีอะไรเป็นเกณฑ์ตัดสินได้ว่า ระบบปรัชญาลัทธิใดจริงหรือ
 เท็จเพราะว่าของใครใคร่กว่าของคนจริง “ลัทธิปรัชญามีค่าความจริงตามนักปรัชญา นักปรัชญายิ่งใหญ่
 เท่าใด คำสอนปรัชญาของเขาก็จริงเท่านั้น” จากหนังสือ Carnets เกณฑ์ตัดสินของกามูส์เช่นนี้
 ทำให้เห็นว่ากามูส์ตัดสินใจอย่างนักอัตถิภาวนิยม หมายความว่านักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่ย่อมไม่คิดเป็น
 ระบบ แต่ทว่ายอมรับความขัดแย้งตามที่เป็นจริงในชีวิต ซึ่งหมายถึงอัตถิภาวนิยมทั้งหลาย กามูส์เห็น
 ว่าปรัชญาที่แท้จริง ได้แก่ปรัชญาที่กำลังหาความจริงโดยไม่หวังว่าจะพบได้อย่างสมบูรณ์ ความจริง
 อยู่ในการหาความจริงกำหนดลงตายตัวเมื่อใดก็เป็นความเท็จทันที

“การปฏิบัติทางอภิปรัชญาเป็นขบวนการของผู้ที่ลุกขึ้นปฏิวัติสถานภาพของตนเองและ
 ปฏิวัติทุกสิ่งทุกอย่าง จะเรียกว่าเป็นอภิปรัชญาก็ได้ แต่ต้องเข้าใจว่าอภิปรัชญาในฐานะที่
 ประท้วงเป้าหมายทุกอย่างของมนุษย์และของทุกสิ่ง” ด้วยเหตุนี้กามูส์จึงได้รับสมญานามจากวงการ
 ปัญญาชนว่า เป็นบิดาแห่งปรัชญาว่าด้วยความไร้สาระ (Absurdity) กามูส์เริ่มต้นปรัชญาลึกลับๆ เคส
 คาร์ตตรงที่เคสคาร์ต สรุปลงไปถึงตัวคนที่ติดตามกฎเกณฑ์ของเหตุผล แต่กามูส์สรุปไปถึงการอยู่ใน
 สถานการณ์ที่มีคนอื่นรวมอยู่ด้วย นักปรัชญาที่ประหลาดคือผู้ที่ขบคิดให้เข้าใจสถานภาพของตน
 ในสภาพที่เป็นจริงปัจจุบันทุกขณะ “ปัญหาเรื่องอมตภาพเป็นเรื่องไร้สาระ จริงอยู่ เราสนใจชะตา
 กรรมของเราแต่จะต้องเป็นชะตากรรมในปัจจุบัน ไม่ใช่ในอนาคตหรือในอดีต” “ใครก็ตามที่ใช้เวลา
 ทั้งหมดไปในเรื่องเฉพาะหน้าเขาย่อมเป็นคนมีหลัก” ทศนะของกามูส์ที่มีต่อชีวิตว่าไร้สาระสอดคล้อง
 กับภาวะสับสนไร้ความหวังของคนตะวันตกในสภาพสังคมที่คนต้องทำงานร่ำกับเครื่องจักร
 ประกอบกับภาวะสงครามที่ผู้คนต้องเผชิญกับความตายอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน นับว่าสงครามเป็นตัวบ่งชี้
 ให้เห็นความไร้สาระของชีวิตได้ชัดทีเดียว

กามูสเรียกร้องให้ผู้ทุ่มเทชีวิตจิตใจกับโลกหน้าให้ระดมกำลังให้แก่เรื่องของโลกนี้และขณะนี้ “ข้าพเจ้ารู้สึกเพียงพอแล้ว ที่จะได้มีชีวิตเต็มที่ ตามสภาพร่างกายของข้าพเจ้าและได้ยืนยันเต็มตามที่ตามสภาพของดวงใจของข้าพเจ้า” และจากความเรียงเรื่องมนุษย์ขบถ “ความใจกว้างที่แท้จริงค่อนข้างควรจะได้แก่การทุ่มเทให้แก่ปัจจุบัน”

การคิดด้วยวิธีปฏิบัติจะช่วยให้การเข้าใจชีวิตตามสภาพที่เป็นจริงแม้จะถูกมองว่าเป็นพุทธศาสนาก็ตาม แต่กามูสเชื่อว่า พุทธศนะในความเป็นจริง ดีกว่าพุทธศนะในความเพ้อฝัน “คริสตศาสนามีลักษณะเป็นพุทธศนะในแง่สภาวะมนุษย์และเป็นพุทธศนะในแง่จุดหมายปลายทางของมนุษย์ ส่วนข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีพุทธศนะในแง่จุดหมายปลายทางของมนุษย์แต่มี พุทธศนะในแง่สภาวะมนุษย์” หมายความว่า คริสตศาสนาสอนว่า มนุษย์ทุกคนมีบาปกำเนิดติดตัวไม่สามารถทำความดีหรือมีคุณภาพ ได้โดยลำพังความพยายามของตนเอง จำต้องพึ่งพาอาศัยพระเจ้าเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางที่สูงกว่าสภาวะของมนุษย์คือบรรลुชีวิตแบบอุดมคติของจิตนิยม

กามูสคิดว่า การพบความจริงว่าไม่มีพระเจ้าเป็นการพบความจริงที่ขมขื่นเพราะทำลายความหวังและหลักยึดเหนี่ยวอันมีค่าควรแก่การยึดเหนี่ยวในชีวิตยากที่จะหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ “โลกอันไร้ความหมายและปราศจากพระเจ้าจึงมีแต่คนที่ติดอยู่ติดอยู่ แต่ไม่มีอะไรจะหวังได้เลย”

จากเรื่อง “ตำนานธรรมชาติ” และนวนิยายเรื่อง “กาฟโรล”

“เนื่องจากระเบียบของโลกนำไปสู่ความตาย จึงน่าจะเป็นการดีกว่าสำหรับพระเจ้าที่เราพากันไม่เชื่อในพระองค์ แล้วก็ร่วมแรงกันต่อสู้กับความตายโดยไม่ต้องงงหน้าขึ้นฟ้า เพราะเรียกร้องเท่าไรพระองค์ก็เงียบ”

ดังนั้น นอกจากกามูสจะมีแนวคิดปรัชญาที่เรียกว่าทำให้อัตถิภาวนิยมแล้ว ปรัชญาว่าด้วยความไร้สาระคือไม่ยอมรับอุดมคติการตายตัวไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีทั้งของสสารนิยมและจิตนิยมแล้ว กามูสยังถูกขนานนามว่า เป็นอัสติภาวนิยมแบบอเทวนิยมเคียงคู่กับชาร์ตร์แม้ตนเองจะพยายามปฏิเสธอย่างไรก็ตาม

“ไม่ใช่ ข้าพเจ้าไม่ใช่สำนักอัสติภาวนิยม ชาร์ตร์เป็นนักอัสติภาวนิยมและหนังสือแสดงความคิดเห็นของข้าพเจ้าเพียงเล่มเดียว ชื่อว่าตำนานธรรมชาติเรื่องซีซีฟุสก็มุ่งโจมตีปรัชญาที่ชื่อว่าอัสติภาวนิยมทั้งหลาย” แต่นักวิจารณ์ไม่ยอมอ่อนข้อให้ กามูสจึงจัดถูกจัดอยู่ในกลุ่มอัสติภาวนิยมจนได้ทั้งๆ ที่เจ้าตัวเองไม่เคยยอมเลยจนตลอดชีวิต